

Nr 10.

Av herr **Näsgård**, om åtgärder i syfte att bereda ersättning till ägare av tamdjur för skador, som förorsakats av varg och järv.

Enligt gällande författningar ersätter statsverket skada å tamdjur, som förorsakats av björn, lo eller örn, där ej skadan är att tillskriva uppenbar vårdslöshet vid djurens bevakning eller djuren utsläppts å område, där de icke må för betning inkomma. Det egentliga motivet för ersättningarnas utbetalande är att dessa djurslag äro skyddade genom fridlysningsbestämmelser. För reglering av dylika skador är under nionde huvudtiteln upptaget ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

Under många år har en livlig diskussion pågått huruvida det kunde anses berättigat att bibehålla fridlysningslagen, som dock i fråga om björn endast gällt kronans mark. Å enskild mark har jakt efter björn varit tillåten, ehuru jakträttsinnehavaren icke haft rätt att behålla fällda djur. Efter en under år 1942 företagen utredning föreslog Kungl. Maj:t i proposition till 1943 års riksdag viss allmän jakttid å björn och lo, vilket förslag i huvudsak vann tillslutning av riksdagen. I enlighet med sedermera utfärdade bestämmelser är jakt å björn för närvarande tillåten under september och oktober månader i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län samt landskapet Jämtland och jakt å lo i hela riket under december och januari månader. Samtidigt borttogs rätten att under hela året fälla björn å enskild mark i de områden, där allmän jakttid infördes. Då särskild licens — utom för lapparna — fordras för jakt å kronans mark, har den allmänna jakttidens införande hittills icke lett till någon större avskjutning, men den torde dock ha berett väg för en försonligare stämning hos ortsbefolkningen gentemot björn och lo, som ju ur naturskyddssynpunkt icke böra decimeras alltför starkt, då de i så fall löpa fara att utplånas ur vår fauna. Man får hoppas, att den avvägning mellan naturskyddsintresset och befolkningens naturliga önskan att skydda sin egendom, som träffades genom 1943 års beslut, skall visa sig lycklig.

I samband med diskussionen om skyddet för björn, lo och örn har ofta framhållits, att icke alla skador som dessa djur förorsaka bliva ersatta av statsmedel. Även om en så generös praxis tillämpas, att ersättning som regel torde utbetalas, så snart det med någon sannolikhet kan göras gällande att något av de fridlysta djuren åstadkommit skadan, ligger det dock i sakens natur — särskilt med hänsyn till de stora områden det här gäller — att ett

stort antal skador aldrig kunna bli ersatta. Härvidlag hjälper det föga, att det troligen i åtskilliga fall händer, att ersättning utbetalas trots att skadan icke alls förorsakats av fridlysta rovdjur.

Det betraktades som en självklar sak vid införandet av allmän jakttid för björn och lo, att bestämmelserna om ersättning för skada å tamdjur bibehöllos oförändrade. En motsatt ståndpunkt skulle också ha varit orimlig, och något yrkande om ändring framställdes icke. Härigenom bröts principen om den totala fridlysningen som grund för ersättningsbestämmelserna. Det torde icke heller vara riktigt att resonera på det sättet, att om möjlighet till jakt å ett visst djurslag finnes, så kunna tamdjurens ägare dels skydda sig mot skadegörelse, dels bereda sig ersättning för lidna skador genom jakt å ifrågavarande djurslag. Det är icke allom givet att med framgång uppträda som björn- eller lojägare, och väl är det, ty annars skulle nog både björn och lo för länge sedan ha varit utrotade, oberoende av fridlysningsbestämmelserna, med hänsyn till de känslor Ortsbefolkningen naturligt nog hyser i de trakter, där skador å tamdjur — till vilka även renar räknas — i större utsträckning förekomma. Under åren 1938—1943 visade det sig ju till och med att den åt utvalda personer anförtrodda licensjakten å björn till allra största delen misslyckades. Att olaga jakt förekommit i betydande utsträckning torde vara obestridligt, men det är icke sannolikt att denna tillfällighetsjakt utövats av dem som drabbades av skadegörelserna eller beredde dem någon som helst ekonomisk kompensation för lidna förluster.

Det förda resonemanget torde vara tillräckligt för att påvisa, att sambandet mellan fridlysning, helt eller delvis, av ett djurslag och eventuell ersättning till ägare av tamdjur för skador, som förorsakats av dessa djurs förekomst, är mycket löst. Huvudmotivet för ersättnings utbetalande genom statsverket måste i stället vara att såvitt möjligt skydda befolkningen i de trakter, där djuren förekomma, från förluster som icke kunna undvikas utan att åtgärder vidtagas för total utrotning av allt vad rovdjur heter. Ur denna synpunkt torde skäl icke föreligga att begränsa ersättningarna till skador, som orsakats av björn, lo och örn, utan möjlighet till ersättning borde även förefinnas, då skadorna äro att hänföra till varg och järv. Vad beträffar järven ha under de senaste åren farhågor uttalats på naturskyddshåll, att stammen håller på att bli för hårt åtgången, och förslag har framställts om borttagande av skottpengarna för järv. Detta har i sin tur väckt oro hos lapparna, som anse järven vara en svår skadegörare, och denna oro avspeglas i de kraftiga avstyrkanden förslaget om skottpengarnas borttagande rönt från lappfogdarna och länsstyrelserna i de nordligaste länen. I fråga om vargen är det ju allmänt känt, att denne är det mest svårjagade djur som överhuvud förekommer i vårt land. Trots mycket höga skottpengar — sammanlagt 500 å 600 kronor — är det utomordentligt sällsynt, att någon jägare lyckas fälla en fullvuxen varg. Att vare sig lappar eller

bofasta skulle genom jakt kunna skydda sig mot förluster på grund av vargskador är helt uteslutet. Det finns exempel på yrkesjägare som trots de bästa förutsättningar i fråga om lokalkännedom och jaktkunnighet år ut och år in gjort det ena fåfänga försöket efter det andra att komma åt dessa blodtörstiga rendödare. Vargstammen synes också, av åtskilliga uppgifter att döma, vara stadd i ökning, alla utrotningsförsök till trots. Det är nog ingen överdrift, att en lappfamilj under olyckliga omständigheter på kort tid kan förlora praktiskt taget hela sin renhjord och därigenom bli berövad sina existensmöjligheter genom vargens härjningar. Att vargen under sommaren anställer blodbad bland den bofasta befolkningens fårstammar är heller icke så ovanligt.

Billigheten synes kräva, att ersättning utbetalas även för skador, som åstadkommits å tamdjur, av varg och järv. Kostnaderna för staten torde bli jämförelsevis ringa, men lapparna och den bofasta ortsbefolkningen skulle beredas en ökad trygghet i sin ofta vanskliga strävan att under svåra förhållanden skaffa sig ett nödtorftigt livsuppehälle. Genom en sådan förändring av gällande bestämmelser skulle också en hel del av de svårigheter bortfalla, som nu föreligga, när det gäller att konstatera om ett tamdjur dödsats av ett fridlyst rovdjur eller icke. Det är t. ex. mycket troligt, att björn och lo ibland få skulden för skador, som åstadkommits av varg eller järv. Ur naturskyddssynpunkt skulle det säkerligen vara att förordas, att ersättning utbetalas även för varg- och järvskador, då det härigenom skulle finnas större utsikt att för framtiden rädda de ömtåliga björn- och lostammarna från utrotning.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamma åtgärder i syfte att bereda ersättning till ägare av tamdjur för skador, som förorsakats av varg och järv.

Stockholm den 15 januari 1945.

Bernhard Näsgård.